

Taloustieteilijät naapurin tontilla

Roope Uusitalo, Helsingin yliopisto
YJS, Eriarvoistava koulutus 23.4.2024

Miksi koulutuspolitiikan vaikutuksia arvioi tässäkin seminaarissa talous- eikä kasvatustieteilijät?

- Taloustiede on metodi eikä tutkimuskohde.
- Samat tilastolliset menetelmät, jotka soveltuvat vaikkapa työmarkkinoitten ilmiöiden selvittämiseen sopivat myös koulutuspoliittisten interventioiden tutkimukseen
- Taloustieteilijöiden koulutuksessa kvantitatiivisilla menetelmillä suurempi paino kuin muissa yhteiskuntatieteissä

Taloustieteen uskottavuusvallankumous

Empiirisen mikrotaloustieteen kehitys kohti uskottavampia tutkimusasetelmia ja luotettavampia tuloksia lähti liikkeelle juuri koulutusta koskevista kysymyksistä, joissa valikoituminen vaikeuttaa vaikutusten arviointia. Esim:

- Josh Angrist & Alan Krueger: Does compulsory school attendance affect schooling and earnings? QJE, 1991 (IV)
- Orley Ashenfelter & Alan Krueger: Estimates of the economic return to schooling from a new sample of twins. AER, 1994
- Josh Angrist & Victor Lavy: Using Maimonides' rule to estimate the effect of class size on scholastic achievement. QJE, 1999. (RDD)
- Alan Krueger: Experimental estimates of education production functions. QJE 1999 (RCT)

Koulutuksen taloustieteen edellytykset Suomessa

- Pitkän aikaa suhteellinen etu rekisteriaineistojen käyttömahdollisuuksissa ja niiden linkittämisessä
  - Erityisesti kattavat verotustiedot, 1970-luvun alkuun ylettyvä tutkintorekisteri, yhteishakurekisterit, puolustusvoimien testit ja perhelinkit
  - Vastaavia aineistoja oli käytettävissä oikeastaan vain muissa Pohjoismaissa, sittemmin tilanne on tasoittunut
- Kattavien testiaineistojen ja koulukohtaisten oppilas/opettajarekisterien puute rajoittaa mahdollisuuksia
- Toisaalta olemassa on paljon dataa, jota voisi koulutuksen taloustieteen tutkimuksessakin hyödyntää

Uusia työkaluja

- Satunnaiskokeet
  - Eskarikokeilun mittakaavan kokeiluja tuskin usein järjestetään, mutta pienempiä interventioita mahdollisuus testata kokeellisella tutkimuksella
  - Satunnaiskokeiden tulosten tulkinta helppoa mitta kokeen suunnittelu ei, koulutusta tarvitaan tässäkin
- Uudet rekisterit
  - OKM:n (Koski) ja kuntien rekisterit ansaitsevat päästä tehokkaampaan käyttöön
- Uudet mittarit
  - Wilman, kouluterveyskyselyjen, oppimistulosmittausten (mm. PISA), opettajat etc. aineistojen ja perinteistempien tutkinto-, oppilas, haku-, ja todistusrekisterien yhdistämisessä edelleen mahdollisuuksia
  - Tekoäly ehkä mahdollistaa teksti-, kuva- ja videoaineiston tehokkaamman analyysin

Koulutuspoliittisia kysymyksiä, joihin ainakin jollain tavalla jo vastattu Suomessaakin

- Koulutuksen tuotto
- Koulutuksen periytyvyys
- Mahdollisuuksien tasa-arvo
- 1970-luvun peruskoulu-uudistuksen vaikutus oppimiseen, tasa-arvoon ja työmarkkinoilla menestymiseen
- Ammattikorkeakoulujen merkitys
- Yliopistojen pääsykoejärjestelmän toimivuus tai toimimattomuus
- Koulutuksen resurssien (rahoitus, opettajat, luokkakoko etc.) vaikutusta on yritetty mitata, mutta vastauksessa olisi paljon parantamisen varaa

Koulutuspoliittisia kysymyksiä, joihin vastauksia tarvittaisiin

- Oppivelvollisuuden noston vaikutus
- Osaamisen muutoksen syyt (ja seuraukset)
- Maahanmuuttajien koulutus
- Segregaation vaikutukset (ja miten niitä voisi lievittää)
- Oppimisteknologian vaikutukset: kirjat, digilaitteet, etäopetus
- Koulutuksen resurssien vaikutus (luokkakoko, oppimisen tuki, erityisopetus)

(kannustimet yrittää vastata oleellisiin kysymyksiin ei parhaat mahdolliset – toisaalta hyödyllistä ymmärtää mihin voidaan uskottavasti vastata)